

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 20 korona, fél-
évre 10 korona. Egyes szám ára 50 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium:
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Vagyon-e mibennünk Szentlélek?

Pál apostol térítői útján minden különösebb alkalmosság nélkül kérdi meg az efézusi tanítványoktól: vettetek-e Szentlelket, — hozzánk a Lélek kitöltése bizonyosságát hirdető pünköszt ma a legmegdöbbentőbb és legfájdalmasabb *aktualitással* intézi a kérdést: van-e még Szentlélek tibenetek? Az efézusiaknak mentségük volt, hogy nem is hallották, ha vajjon vagyon-e Szentlélek, mi azonban tudjuk, hogy van, látjuk, érezzük működését a világban, ismerjük megdicsőülését az eszménység példaadásában, névleg mi magunk is osztályosai volnánk örökségének s mégsem mondhatjuk egyetemlegesen: vagyon mibennünk Szentlélek.

A Szentlélek jelenlétének egyedüli csálhatatlan megbizonyosodása a belőle fakadó *élet*. Ahol az életnek alapja nem a Krisztus által keresztyénivé dicsőített, minden eszményi továbbfejlődésre képes érzület s gyümölcsei nem az istenszeretetet és emberszeretet szakadatlan kiszáradásai, ott nincsen Szentlélek.

A pünköszt megrendítő történet tanúsága szerint Szentlélekkel megteljesedett hívők lelki közösségi élete eredménye az *anyaszentegyház*. Az anyaszentegyházhoz tartozni tehát annyit jelentene, mint benne a Szentlélek életét élni, Isten jóságát, megváltó szeretetének örök fényességét, dicsőségét sugározni. Ám a fejlődés földiessége ez ideális igazság érvényességét is korlátozásnak vetette alá, amikor a lelki közösség életformájából szükségképen gyülekezeti organizációt csinált hierarchikus rangfokozattal, hatalmi eszközökkel, külső világuralmi törekvéssel s ez elvilágiasítás, elkülsősítés ellenében a reformáció megkülönböztetésében ugyancsak szükségképen hozta létre a látható és láthatatlan egyház éles fogalmi elhatárolását. De azért érintetlenül meghagyta benne amaz *örök magot*, hogy az anyaszentegyház Isten Lelke kitöltetésének, működé-

sének földi eszköze, a Krisztus teste, mely hívő tagjaiban, hívei öntudatos lelki életében él s maga olyan, amilyenek tagjai és viszont. Senki se kérkedjék tehát azzal, hogy ő protestáns elvi alapon tagja lehet a láthatatlan egyháznak akkor is, ha a földi látható protestáns egyházat elvetette, lenézte, kigúnyolta. Amily igaz, hogy az ecclesia invisibilis minden hívő lelket magába foglalhat s végső kifejlődésében az egy akol és egy pásztor eszméjével azonos, époly bizonyos az is, hogy részszerűtől való valóságában az egyház földi, látható formájában is benne van s az emberi természet gyöngeségénél fogva a részek megkerülésével senki sem juthat a csúcspont-hoz. Földi egyházi közösséghez tartozni tehát, annak munkájában szívvel, hittel résztvenni annyit jelent, mint Isten Lelke, a pünköszt Lélek áldásaiban földi mérték szerint részesedni. Protestáns földi egyház keresztlevelével jogosan dicsekedni, még ennél is több: az Isten kegyelmével való megteljesedésnek biztos útjára lépni, a szentek közösségébe nőni bele. Tegyük vallomást azért: ma a Szentlélek kitöltésének 1918-ik évfordulóján milyen a mi lelki közösségi életünknek tisztasága, ereje, buzogása, melyből táplálkozik a ma egyháza! Vajjon a Szentlélek kitöltésének hatása alatt hajlandók volnánk-e egyező akarattal ma is szent egyházat alapítani, a lelkek gyülekezetének olyan fundamentumát megvetni, melyen vészszel viharral dacolva büszkén megállhat ez a mi református Sionnak nevezett anyaszentegyházi épületünk? Aligha. Ma már — fájdalom — olyan a helyzet, hogy az emberek nem igen akarnak hinni a Szentlélek működésében, más okoknak tulajdonítják e győzedelmes isteni substantia csodálatos hatásait s ha — hála Isten még mindig másképen gondolkozó igen nagy számú kivételtől eltekintve — ragaszkodnak is e Lélek megnyilatkozása legszebb és leggyakorlatibb eredményéhez: a földi egyházhoz, ha részt vesznek is munkája végzésében.

a legtöbbször csak megszokásból teszik azt s valahogyan hiányzik egész egyházi köztevékenységünkől annak a hitnek a jelenléte, annak a tudatnak felemelő érzése, hogy mi Krisztus testének vagyunk tagjai, charismák birtokosai, melyekkel kiki számadás kötelezettsége mellett sáfárkodni köteles, az élető isteni Szentlélek eszközei, melyeken keresztül a legnagyobb: a világ üdvözítését munkálja az Úr. Harag, közöny, sértett hiúság, az egyház nimbusza alatt könnyebb előrejutás, az anyaszentegyház földi hivatása teljesítésének ferde beállítása és megítélése irányítják igen sokszor vele szemben állástoglalásunkat s nem érdekelttség nélkül vetünk és plántálunk e szép veteményes kertben, mely idői és helyi korlátok közé van beszorítva ugyan, de a mennyei aratásra termel magvakat. Sokat lehetne írni róla, hogy mily mértékben hanyatlott alá az egyház tekintélyben, mennyit veszített tagjai hitbuzgóságában, az érzület és ebből fakadó érdeklődés megcsappanásában. — de reánk nézve elég ezúttal a fájdalmas tény megállapítása s annak a hangsúlyozása, hogy a fejlődés ilyen alakulatáért semmiképen sem tehető az egyház felelőssé.

Ámde az is világos, hogy ez állapot tovább nem tartható fenn. Ha az anyaszentegyház egész vérkeringését nem a pünkösti Szentlélek fejlesztő, nemesítő, gyarapító, áldó működése irányítja, ha a tagok nem az örökké ismétlődő Szentlélekkel való megteljesedés hatásaképen vallják, érzik magukat az ekklézsia tagjainak, ha egyházunk egész közszelleme nem a diadalmasan harcoló isteni Lélek eredménye, előbbutóbb végleg elerőtlenedünk s ki tudja, mint törpácát felettünk a gúnyolódó káröröm. Ez annyi vérről, könnyről, gyászról, szenvedésről beszélő negyedik háborús pünköst vajha lenne azért végre egyházi életünk e vészesen komoly órájában a hívek lelkének mennyei erőkkkel: az első pünkösti tüzes Szentlélek hatásaival való olyan megtelítése, melyből anyaszentegyházunk új, győzedelmes élete sarjadznék s mely annak homlokára a földi élet megszentelése, a világfejlődés biztos irányítása, kereső lelkek idvesség találása eredményeiből vésné rá a közönyt, a gúnyt, a hitellenséget örökre megszégyenítő büszke feliratot: ez a Jézus Krisztus első pünkösti anyaszentegyháza! Higyjük, hogy így lesz, s munkálkodjunk érte, hogy így legyen.

Varga Zsigmond.

Egyház

A bihari egyházmegye közgyűlése.

Április 12-én Nagyváradon a vármegyei ház dísztermében tartotta a bihari egyházmegye tavaszi közgyűlését Sulyok István esperes és Kurovszky Ferenc egyházmegyei gondnok elnökletével.

Esperesünk lelkünk érzéseit: a rügybontó kikeletnek való örvendezést, véres-borús és viharos világunkon fel-felsíró jajját, erős köszálunkon elnyugvó birodalmát imádságos ajkkal-szívvel vitte a Mindenhatóhoz a gyűlés kezdetén. Ennek hatása alatt hallgattuk az éles szemű, gondos vezér esperesi jelentését is. Igaz örömmel vallottuk újra magunké-
nak a nagyváradai lelkészválasztás megerősítése rendjén a mi Csernák Bélánkat.

Tanítóválasztások megerősítése s eskütételük után a múlt évi különböző számadások megvizsgálásáról szóló jelentéseket, számvevőszéki szabályrendeletet, új mintájú tanítói díjleveleket, lelkészi s tanítói termény és szolgálmány javadalmak időleges (öt évre szóló) megváltásait, rendkívüli adó kivetési kérelmeket s más, a közigazgatás körébe tartozó ügyeket tárgyalt közgyűlésünk az egyes egyházak fölterjesztése kapcsán.

A megelőző napon — április 11-én — tartott lelkész értekezlet kezdeményezésére több, a lelkészi állás méltóbb, korszerűbb javadalmazását s főként a lelkészi özvegy, árva és a nyugdíj illetmények használatlan rendezését sürgeti illetékes helyen közgyűlésünk. Az özvegyek és árvák kétségbeejtően kilátástalan sorsának javítását egyetemes egyházi, emi-
nens érdeknek vallja s a nem felekezeti tanárookra vonatkozó 1914. 36. t.-c. 48. §-ának analogiája szerint sürgősen munkálatba venni kéri azzal, hogy a szükséges töke a lelkészek és fenntartók lehető minimális megterhelése mellett az egyetemes egyház meglévő és jövőben megszerzendő jövedelmi forrásaiból biztosíttassék, mert különben, — amint a református papi pályát választó ifjak egyre ritkuló sora előre jelzi, — egyetemes egyházunk s vele a fajmagyarság épületének élőkövei pótolhatatlanul hullanak ki.

A lelkészi nyugdíjjal kapcsolatosan az újra értékelendő lakbérilletménynek nyugdíjalaphoz számítását, a 35 éves szolgálati időt s öt évi szolgálat után már 40% nyugdíjbiztosítást kívánja közgyűlésünk.

A nagybányai egyházmegye javaslatát azzal a pótlással fogadtuk el, hogy az egyházmegyei vállalkozásnak anyagi garanciát arra vonatkozólag, hogy az egyházkerületi pénztárt az adósegélynek és korpótléknak egy összegben s kézhezvétel után azonnal az egyházmegye pénztárába küldése esetén semmi veszteség nem éri.

Bíróságunknak különösen a biharkeresztesi veszendőbe ment alapítványi tőkék ügyében s a nagy-

váradai tanítóképző egyik tanárnőjével, a kötelességéről nagyon megfélekedett Cseplák Vilmával szemben kellett nagy körültekintéssel s gondossággal eljárni.

Az előbbi ügyben a tisztán láthatás érdekében a bizonyítási eljárás kiegészítését s addig az ítélet elhalasztását mondta ki a bíróság; az utóbbiban a tanintézet érdekeivel mit sem törődő tanerőt állása elvesztésére volt kénytelen ítélni.

Vajha ne lenne szükség ilyen szigorú, de a féltő szeretettel szeretett tanintézet életérdekében el nem maradhatott ítéletre többé!

Bán István.

A nagykarolyi református egyházmegye közgyűlése.

Április 17-én tartotta egyházmegyénk folyó évi rendes tavaszi közgyűlést N.-károlyban, — a városháza dísztermében, — melyen a tagok a közlekedési és egyéb akadályok miatt, meglehetősen mérsékelt számban gyülekeztek össze.

Megalakulás után következett mindjárt a tartalmas esperesi jelentés, — melynek keretében esperesünk mély megilletődéssel emlékezett meg Asztalos György, nagykarolyi lelkész s volt esperes elhunytáról, ki 73 hosszú esztendőt töltött el a nagykarolyi református egyházban, buzgóságosan forgolódván életének minden idejében a reá bizottakban. Elhatározta egyházmegyei közgyűlés, — miszerint tekintettel arra, hogy a boldogult szigorúan meghagyta, hogy koporsójára koszorút ne helyezzenek: — koszorúmegváltás címén 100 koronát utaltat ki a közpénztárból a nevét viselendő alapítványra.

Hasonlóképen meleg szavakkal parentálta el esperesi jelentés dr. Kenessey Béla erdélyi egyházker. püspököt és Várady Gyula egyházmegyei gondnokot, kik szintén hervadhatatlan érdemeket szereztek maguknak református anyaszentegyházunk felvirágoztatása terén.

Örömmel vette tudomásul a gyűlés, hogy Pataki Sándor, érkörtvélyesi lelkészársunk a Kálvineum és a debreczeni Kollégium javára egyenként 1000—1000 korona örök alapítványt küldött be az esperesi hivatalhoz, hogy emez összegeket az illetékes fórumokhoz juttassa el.

Tetszéssel fogadtatott, hogy a Mátészalkán felállítandó református polgári leányiskola céljaira a Debreczeni Protestáns Irodalmi Kör által Mátészalkán tartott ünnepségek összesen: 8387 K 25 fillért eredményeztek, — mely összegből 6000 K a gróf Tisza Lajos alapítványaként szerepel. A nemes szívű és gondolkodású főúr áldozatkészsége mindnyájunkra mély hatást tett.

Határozati erőre emelkedett esperesünk amaz indítványa, hogy szerezzen az egyházmegye bibliá-

kat s azokat lelkész-beiktatás alkalmával a beiktató esperes vagy az ő megbízottja ajándékozza a beiktatott lelkésznek.

Kincses István főjegyző emelkedett ezután szólásra, s újból megismételte főjegyzői tisztségéről való lemondását. Kijelentette, hogy elhatározása most már végleges. Hasztalan igyekeztünk tartóztatni, — szándéka mellett szilárdan kitarított. Végre is elfogadtatott lemondása, érdemeinek teljes elismerése mellett. Asztalos Kálmán egyházmegyei közpénztárnok is hasonló körülmények közt vált meg eme tisztségétől s miután szintén kinyilvánította, hogy tovább a pénztárnoki állást semmi körülmények közt sem hajlandó viselni, az egyházmegyei közgyűlés hű és odaadó munkásságának elismerése mellett az ő lemondását is elfogadta s nyomban betöltötte helyét Ujlaki Béla hodászi lelkésszel.

Számvevőszék rövid, de kimerítő jelentése következett ezután, melynek egyes pontjainál nagyobb vita támadt ugyan, de végre is kiegyenlítették mindennemű differenciák.

Tanügyi bizottsági elnök az iskolai állapotokról emlékeztetve meg, a beérkezett referádákból szomorúan konstatálja, hogy bizony egyik-másik egyházközségben nagyon is gyengén állanak az ügyek. Nagy resensust keltett, hogy egy népes egyházközség iskoláit államosítani törekszik.* Lelkészenek megnyugtató kijelentései után e tárgyról elterelődött a vita, úgy határozván végre is a gyűlés, hogy az egyházközség lelkészenek idevonatkozó jelentéstételét okvetlen bevárja, s csak azután kíván érdemlegesen foglalkozni e dologgal.

A börvélyi egyháznak azon kérelme, hogy iskoláinak vizsgálata a nagykarolyi körből kivétséssék és a szaniszlói körhöz csatoltassék: — teljesített.

A rendes államsegélyért folyamodó egyházak kérelmei valamennyien pártolólág terjesztettek fel.

Nagyobb eszmecsere indult meg az egyházfenntartási és szegényalap létesítése körül. — Többen különböző álláspontra helyezkedtek ezek megkonstruálását illetőleg, sőt voltak, kik azt hangoztatták, hogy egyházfenntartási alap rendeletét a kerület módosította, vagy talán végkép fel is oldotta volna. Utóljára is az a közvetítő álláspont győzött, hogy a kanonika vizitáció alkalmával az esperes vagy helyettese komolyan járjanak el e kérdésben s tegye fel az egyházak presbiteriumai előtt a kérdést, hogy egyházukban voltaképen mi is gátolja a szegény vagy egyházfenntartási alapok megteremtését?

Az egyházmegyei nyomtatványok revideálás alá való vétele kimondatott, úgyszintén megerősített a nagykarolyi egyház új díjlevele is, mely az összes eddigi természetbeni járandóságokat készpénzzé változtatta át, így gondolván lelkészenek az egyház nagyobb mozgási szabadságot biztosítani. Nagykaroly exponált hely lévén, nagyon helyesen cselekedett az egyházmegye az új díjlevél szankcionálásával.

Ujlaki Gábor vitkai lelkésznek szabadsága egy évre meghosszabbított; Nemes Árpád, esperesi segédlelkész háborús segély elnyerése iránti kérelme felett azonban napirendre tért a közgyűlés.

A tárgysorozat többi pontja gyorsan nyert megoldást. A déli órákra már végzett is az egyházmegyei közgyűlés, mely az esperes záró szavaival ért véget. A szokásos bankett ezúttal elmaradt.

Bere.

Tukacs László,
református lelkész.

A nagyszalontai egyházmegye tavaszi közgyűlése.

A nagyszalontai egyházmegye tavaszi közgyűlése április hó 4-én folyt le Nagyszalontán a központi iskola gyűléstermében *Böszörményi* Lajos esperes és gróf *Tisza* István egyházmegyei gondnok elnöklése mellett. A nehéz közlekedési viszonyok dacára is eléggé népes volt a közgyűlés, az egyházmegye lelkészeinek fele (23) és számos világi képviselő el tudott arra jutni. A gyülekezet az örökkévaló erős Isten segítségül hívásával kezdett munkájához. Gyönyörű szép éneklésben zendült fel a „Te benned bízunk eleitől fogva Uram...” s ennek elhangzása után esperes alkalmi imádsága oszlatta a lelkek borúját, töltötte el reménységgel, bizalommal a vele együtt imádkozó református keresztyéneket a közeledő jobb jövő iránt. Ezután egyházmegyei gondnok, miután hálaadással áldozott az isteni gondviselés iránt azon nagy kegyelemért, hogy épen és egészségesen átvezérlette őt a rettenetes harcok kétes tengerén s hosszas távollét után ismét megjelenhetett a közgyűlésen, a tagok üdvözlése s azok jóindulatú, szíves támogatásának kikérése után a közgyűlést megnyitotta.

A világi képviselők, távollevők igazolása és a tárgysorozat megállapítása után *esperes időszaki jelentése* került sorra. A gondosan megszerkesztett jelentést általában tudomásul veszi s esperes intézkedéseit jóváhagyta a közgyűlés. Ennek kapcsán dícsérettel emelte ki, hogy bár a még mindig dúló világháború az egyházi élet működésére bénító hatással volt, a lelkészek, tanítók és presbiteriumok körültekintő gondoskodásukkal s önfeláldozó fáradozással a legtöbb helyen legalább a visszaesést megakadályozták. Nem lehet azonban elhallgatni, hogy az egyes egyházközségek terhei rohamosan emelkednek, a háztartás egyensúlya csaknem mindenütt meg-ingott. E bajon egyik helyen rendkívüli adókivetéssel, másutt pedig, ahol ez nem ment, kölcsönfelvétellel igyekeztek segíteni a gyülekezetek. A dologi kiadások: épületfenntartás, főképen pedig a tűzifa előállítás, melynek költsége a háború előtti árak százszorosára is felemelkedett, kimerítette még a legrendezettebb viszonyok közt élt egyházak tehervise-

lési képességét is. A közgyűlés felhívta az egyházakat, hogy ha már az új építkezések a rendkívüli drágaság miatt szünetelnek is, meglévő épületeik jó karban tartására nézve minden lehetőet elkövessenek. Megelégedéssel veszi tudomásul, hogy a hadvezetőség az egyházmegyéből behívott négy *tábori lelkész* közül *Hodor* István köröstárkányi lelkészt már hazabocsátotta. Felkéri esperest, hogy szorgalmazza a többi három felmentését is, mert hazajövetelük életkérdés pásttor nélkül szükölködő egyházközségeikre nézve. Hisszük, hogy az idősebb tábori lelkészek maguk is sürgetni fogják felmentésüket, nemcsak egyházaik, hanem saját családjaik érdekében is. Ismerünk olyan lelkészt is, kinek távolléte folytán összetört, aztán elhunyt házának védő angyala, öt kis gyermekének édes anyja, a kellő gondviselés hiánya miatt rövid idő múlva lehullt az élet fájáról legkisebb árvája is; a többi négy még tengődik, sírja vissza édes anyját, de nem jöhet az édes apa sem, pedig ő még enyhíthetné a nagy bűt és bánatot, letörölhetné a fájó könnyeket, megmenthetné az életnek kicsiny gyermekeit. A tanügy érdekét mozdította elő a felsőség a B) osztályú és csak segédszolgálatra alkalmas *tanítók szabadságolása* s több egyházba *állami tanítók-nak helyettesekül* történt kirendelése által. Ez a hasznos intézkedés bizonyára emelni fogja a tanításnak több helyen már-már aggodalmat keltő gyenge eredményét, az elnéptelenedett vagy épen szünetelő iskolákat pedig ismét életre kelti. Ime erőtelenségünk folytán kénytelenek vagyunk magunk bevezényelni az állami tanítókat iskoláinkba s jutunk közelebb-közelebb az államosításhoz, sőt egy iskolája (*Kisnyégerfalva*) átadásához már most kénytelen volt hozzájárulni a egyházmegye. A kis leányegyház a románlakta vidéken több év óta hiába hirdette a pályázatot, nem tudott tanítóra szert tenni. A gyermekek a román iskolába jártak, vagy sehova, a magyar iskola üresen állott. Az állami iskolában ismét érvényre jut a magyar nyelv, mert az államnak van ereje is, hatalma is akaratát a tanügyi téren is keresztül vinni. Egyébiránt be kell látnunk, hogy az *általános államosítás* elkerülhetetlen, be fog az következni, ha ma nem, hát holnap. A vallásfelekezeteiket a viszonyok fogják kényszeríteni iskoláik feladására. Ilyen viszonyok mellett a mi feladatunk az, hogy az állami iskolák mellé, ezekkel kapcsolatban, ahol csak lehet, mindenütt református híveket nevelő intézeteket kell felállítani, melyeknek működési köre kizárólag a református vallás- és énektanításra terjedjen ki, mert az az 1—2 heti óra, mely az állami iskolában a vallásstanra és énekre jut, egyikre is elégtelen s nemcsak tanításra van szükség, hanem a több időt igénylő begyakorlásra, a gyermekeknek a vallás- és ének tudományába való belenevelésére is. Erre azonban csak kiváló vallás- és énektanítók alkalmasak. Ilyenek képzését már most munkába kellene venni főiskoláinkon, mert az kétségtelen, hogy az

állami iskolába járó és sok kísértésnek kitett jövő nemzedéknek a református vallásban való megmaradása, e hithez való hűsége a vallástani rátermettségétől, lelkiismeretességétől és lankadást nem ismerő buzgóságától függ, ezzel áll vagy esik.

A közgyűlés jóleső érzéssel veszi tudomásul, hogy a tanítóknak, sőt a lelkészek többségének is súlyos helyzetén nagy mértékben enyhített a *ruha- és drágasági államsegély*, — jól esik tudni azt is, hogy tanítóink közül sokan már a családi pótlékot is megkapták, ha ehhez a lelkészek is hozzájuthatnak, családjaik sok nélkülözéstől menekülnek meg.

Hálás köszönettel adóz a közgyűlés gróf *Tisza István* egyházmegyei gondnok azon szíves jóságáért, hogy áldott emlékezetű édes atyjának *Tisza Kálmán*nak egyházmegyénk volt s feledhetetlen gondnokának képét megfestette és az értékes festményt egyházmegyénknek ajándékozta. Kegyelettel őrizzük a nagybecsű adományt, a kép megőrzéséről s annak a közgyűlések helyén kifüggesztéséről esperes gondoskodik.

Az egyetemes református egyház vezetőségének a *reformáció négyszázados megünneplése* tárgyában tett intézkedéseit csak helyeselni tudja s az ünnepély impozáns lefolyását, széles körben nagy hatást keltett sikerét dicsekedéssel emlegeti a közgyűlés.

Tudomásul szolgál a *zsinatnak* 1917. évi október hó 22-én történt megnyitása is, a zsinattól sok üdvös intézkedést remél a közgyűlés, főképen pedig a lelkészválasztási törvény kijátszásának megakadályozását elsődrendű feladatnak tekinti.

A *missziói bizottság* jelentése szerint a már-már négy év óta dúló világháború súlyos következményei megnehezítették a missziói lelkigondozást. A minden téren fokozódó drágaság, a lét fenntartására tartozó legszükségesebb dolgoknak növekvő hiánya küzdelmessé tették a missziói lelkészek különben is fáradtságos munkálkodását. Egyértelműen azon panaszkodnak, hogy a vasúti menetidő, a kocsibérek, az élelem és a ruházat megfizethetetlen drágasága működésüket megbénította s a háború előtt jóval, a békés időkben szűkösön megállapított missziói segélyből kijönni képtelenek. Mindazáltal több helyen elismerésre méltó buzgalommal igyekeztek a lelkészek minden nehézséggel szembeszállani. Többen voltak, akik hivatásuk magaslatára emelkedve, iparkodtak becsületesen betölteni azt. A hívek is átértették a lelkigondozás megnehezülését, sok helyen maguk is segítségére siettek a lelkésznek azáltal, hogy ünnepnapokon önként bementek a népesebb központokba, ahova a lelkész is könnyebben eljuthatott. Anyagilag is kimutatták hitbuzgóságukat. A Lippához tartozó Mácsa szórvány hívei 424 koronát adományoztak. A magyarországi körben *Szikszay* Dezső törpefalvai birtokos 10,000 koronát, *Nagy* Lajos tókefalvai birtokos 1000 koronát, *Biró* Gusztáv drágasékei községi jegyző 100 koronát áldozott templomépítési célra.

Külön megemlítésre méltó *katonai* missziót teljesített az aradi kör lelkésze, *Csécsei Imre*; nagy elfoglaltsága mellett is alkalmat vett magának nagy ünnepeken külön katonai istentiszteletet tartani; a menetformációkat istentiszteletben és úrvacsorában részesítette, a különböző kórházakban betegen fekvő katonáinkat is meglátogatta és közöttük saját maga írta imafüzeteket s egyéb épületes vallásos olvasmányokat osztott szét.

Az egyházmegyében van 22 missziói kör ugyanannyi lelkéssel és 3 tanítóval, segélyben azonban csak 11 kör részesül, 10 kör nem, emiatt ezekben intenzív működést nem is fejthettek ki a lelkészek. Missziói anyaegyház van 2 (Radnalippa és Magyarcséke), leányegyház 3, fiókegyház 14, szórvány 434, utóbbiakból 8 községet a lippai körből átengedett a közgyűlés a békésbányai egyházmegyében újonnan alakult vásárosi anyagyház köréhez. Polgári lakosság a 11 segélyes körben 412,864 lélek, református lelkék száma 6554. A segély nélküli 10 körben 3653 református lélek van, missziói segély nyújtása által módot és alkalmat kellene nyújtani ezen tekintélyes református lélekszám gondozására is. A misszió szervezése előtt nagyon sehol sem volt, ma a kimutatók szerint a tiszta vagyon együttes értéke 335,999 korona.

Nagyvárad tanítóképző intézetünk, melynek a nagyszalontai egyházmegye egyik fenntartója, anyagi tekintetben szintén felette érzi a háborús állapot nehézségeit. Az igazgató tanács mindent elkövet a háztartás egyensúlyának fenntartására, de időközben bekövetkezett változások, nem várt események keresztülhúzták számítását. Kétszer is készített költségvetést, a második 13,873 K hiánnyal zárul, melynek eltüntetésére egyházkerületünk és az országos hadigondozó hivatal támogatását óhajtja igénybe venni.

A közgyűlés melegen karolta fel a nagybányai egyházmegyének a *corpótlék* és az *adósegély gyors kiutalása* érdekében hozott s minden egyházmegyének megküldött határozatát, azonban ezt azon módosítással terjeszti fel a kerületre, hogy teljesen kielégítőnek tartja, ha az egyházkerületi pénztárhoz küldendő egységes nyugtát — az egyházi gondnok gyakori távolléte miatt — az Esperes és egyházmegyei pénztáros írják alá és hogy minden segély szétosztása ezen rendelkezés szerint történjék. Hangsúlyozza a közgyűlés, hogy a segélyek késedelmes kifizetése mindenik, de főképen a gyermekeket házon kívül taníttató lelkészekre nézve már eddig is elviselhetetlen szorult helyzetet teremtett, mert a kosztadó hetekig, hónapokig nem vár az élelmezési és szállásdíj után, — az egyes egyházközségek pedig képtelenek fizetési kötelezettségeiknek eleget tenni s ezen körülmény háztartásukban nagy zavarokat idéz elő, sőt tetemes kárt is okoz.

Az egyházmegyei közgyűlés a kerület és más egyházmegye példájára *világi tisztviselőit* is ellátta

tiszteletdíjjal, egyházkerületi képviselőit utazási átalánnyal; lelkész munkásainak tiszteletdíját is fel-emelte, hogy legalább azok, kiknek hivatalból meg kell jelenni a közgyűléseken, minden nagyobb nehézség nélkül eljuthassanak oda.

Felmerült esetből kifolyólag közgyűlés a következő elvi határozatot hozta:

a) Azokat a gyermekeket, kiknek szülei bár baptistáknak vagy más vallásúaknak vallják is magukat, de törvény szerint a református egyházhoz tartoznak, mert abból jogérvényesen ki nem léptek (1895. XLIII. t.-c. 5. §. és 56—1916. sz. VKMin. rend. 5. §.). —

b) úgyszintén azokat is, kiknek szülei református egyházunkból szabályszerűen kiléptek (1868. LIII. t.-c. 1—8. §.), de a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek egyikéhez sem csatlakoztak, tehát felekezeten kívül állók, habár baptistáknak nevezik is magukat, ha ezen gyermekekre nézve a szülők vagy legalább ezek egyike, avagy az illetékes gyámhatóság úgy intézkedett, hogy a református vallást kövessék (1895. XLIII. t.-c. 27. §.): *reformátusoknak* kell tekinteni s ugyanolyan elbánás alá vonni, mint a többi református gyermekeket; ezeket tehát iskoláinkba felvenni, a református vallásban nevelni — minden rendelkezésre álló törvényes eljárás szükségessége esetén is — kötelesek az iskolaszékek és presbiteriumok;

c) a református egyházból törvény szerint kilépett baptisták, valamint a felekezeten kívüliek azon gyermekei, kikre nézve a törvény szerint illetékes tényezők úgy intézkedtek, hogy *nem* a református vallást követik, ugyanazon szabály alá esnek, mint a más vallású lakosok gyermekei, t. i. ha van hely az iskolában, fel kell őket oda venni, de semmiesetre sem egyezik közgyűlésünk abba, még ha államsegélyes is az iskola, hogy bármelyik iskolafenntartó egyház is a más vallásúak kedvéért a református gyermekeket kiszorítani engedje a református iskolából;

d) a más vallásúak, valamint azon felekezeten kívül állók, kik iskolafenntartó egyházunk részére rendszeresen nem adóznak, azon református iskola költségeihez, melybe gyermekeiket járatják, az iskoláztatás ideje alatt ugyanazon módon és arányban tartoznak hozzájárulni, mint járulnak hasonló vagy onú tagjai azon református egyházközségnek, mely az iskolát fenntartja (1868. XXXVIII. t.-c. 45. §.)

Derekas munkát végzett úgy a tanügyi bizottság, mint a számvevőszék. Előbbi az iskolai adatok, utóbbi a gondnoki számadások nagy anyagát kifogástalanul dolgozta fel. Referádájukat szívesen hallgatta s javaslataikat változatlanul magáévá tette a közgyűlés.

Délben a fehér asztalnál jöttek össze a közgyűlés tagjai hadiebedre. Az évenként szokásos Tisza Kálmán-émlékbeszédet Fogarassy Bálint főjegyző tar-

totta, a nagynevű és áldott emlékeztető egyházmegyei gondnoknak a lelkészekhez való viszonyát fejtegette.

Délután bírósági ülés volt. Nyolc ügy közül érdemlegesen csak hármat tárgyalt a bíróság, a többit a panaszosok visszavonták. Így történhetett meg, hogy az esteli vonattal a bírák is haza indulhattak. Hadi utazás, hadi vasúton... vasárnapi templomra csak haza érkeztek tán!?

Fogarassy Bálint,
főjegyző.

Közélet

Egy névtelen levél.

Dr. Kun Béla barátomnak. Elküldöm hozzád az alábbi levelet. Hozzád, aki annyit aggódol nemesen érző lelkeddel református egyházunk romlása miatt. Tedd közzé kérlek. Hátha meg fogná a lelkeket. Én azt mondom reá, hogy Istentől jött a tanács. És hogyha ahivatalosak vonakodnak, a kövek is kiáltanak. De azt is mondom, hogy meg kell a nemes névtelen által mutatott úton indulnunk.

Igaz barátod

Debreczen, 1918. V. 12.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök úr!

Sokat gondolkozva vettem a tollat kezembe, kérdezve önmagamtól, illik-e ily csekély személyiségnek mint én, Méltóságodat kérni soraim elolvasására, de remélve, hogy „bátraké a győzelem“, megpróbálom szavakban kifejezni szándékomat.

Először is elnézését kérem, hogy soraim névtelenül, csak mint egy lelkes híve intézem hozzá, ezt szerénységből teszem.

Mióta komolyabban gondolkozom, nagy vágyal érzek az iránt, hogy a krisztusi eszméket terjesztve másokért dolgozzam. Iskoláinkban eddig nem igen ismertették a „Diakonissza“ ügyet s csak azóta tudok róla, mióta Debreczenben megalakult, sajnos, már túl vagyok azon az időn, hogy beléphessek. Ki tudja, hány léleknek van vágyódása az iránt, hogy a keresztény szellemet terjessze s egyházunkat erősítse, csak nem találja meg a módját miként kezdjen hozzá, pedig most igazán nagy szükség volna reá. Templomaink többnyire üresek, pedig ezeket tudnának befogadni. Háború elején ugyan látogatták a templomokat, de nem buzgalomból, csak divatból s hogy a jó Isten valami különös csodával nem bizonyította be az imák meghallgatását, kimaradtak az ily templomlátogatók.

A fiatal nemzedék, a munkás leányok mily léha életet élnek, csak az tudja, ki közelről ismeri őket. Példának szabad legyen egy tapasztalatom ide írni:

várni tanultam, 14—17 éves leányok között töltöttem 2 hónapot, legkedvesebb olvasmányuk a „Szin-házi Figaró“ volt, melyből szószerint tudták idézni Káldor Dezső szemérmetlen szellemeskedéseit. S ha hétfőn megkérdeztem tőlük, voltak-e templomban, azt felelték „nem értünk rá“, de délután „a kedves, aranyos Várnait“ megnézték a „Mágnás Miskában“. Szinte dicsőkedve mondták, hogy mióta elhagyták az iskolát, nem vették fel az úri-szentvacsorát. Ezt hallva, elsomorodtam. Mi lesz ennek a vége? Itt tenni kell valamit! Hiszen a gyermek nevelés s az első imádság tanítás a nő hivatása! Hogy nevelje vallásosan s igaz keresztyéni szellemben gyermekét az, ki csak kívülről nézve elmegy mellette s nem érti a harang templomba hívó szavát, nem hallgatja a Krisztus ígét. Néhány hajlékonyabb, szavaim hatása alatt, elment a következő vasárnap a vallásos estére s büszkén dicsekedtek vele. Ez mutatja, hogy csak apostolkodni kellene templomon kívül is, lenne eredménye.

Lelkészeink el vannak halmozva a sok irodai munkával s nem foglalkozhatnak hűveikkel külön-külön. *A képzetlebb, jobb körülmények között lévő úri nők szervezkehetnek ezen a téren* úgy, mint a katolikus asszonyok és leányok.

Bizonyára van tudomása a méltóságos Püspök úrnak a „Szociális misszió társulatról“—ról, Budapestben 1911-ben alakult meg s azóta 68 különböző helyen van fiókja, s így Debreczenben is, melynek keretében az „Uri leány klub, a csecsemő és anyavédelem“ már meg is kezdte működését. A vagyonsabb katolikus családok, ingyen ebédet adnak a kisgyermekes anyáknak és betegeknek.

Igaz a feministák ugyanezt az ügyet karolták fel, de Isten és vallás kizárásával, pedig amit nem a hitre építenek, nem lehet áldásos.

Az intelligens református hűvek a „Testvér-egyesület“—ről sem vesznek tudomást, nem támogatják sem anyagilag, sem erkölcsileg eléggé, pedig ennek keretében épen úgy lehetne működni, mint a katolikusok a „Szociális misszió társulat“ keretében. Ha a sokkal kevesebb katolikus hűvek, oly áldozatkészséggel szolgálják egyházuk és vallásuk erősödését s mind azon munkálkodnak, mi tétlenül nézzük, hogy a kálvinista Róma mint alakul át s terjed a szociáldemokrata eszme, sőt még akad lelkészünk is, ki szószékről támogatja ügyöket. Ha tudnak toborozni a „Feministák“, úgy mi is gyűjthetnénk egy kis csapatot a krisztusi eszmék terjesztésére! Lelkészeink a szószéken elkövetnek mindent, hogy a felebaráti szeretetet felebbresszék hűveik szívében, de sokaknál csak addig tart, míg kijönnek a templomból s azután megfélemedkezve az embertársaik nyomoráról, élnek tovább szívtelen életüket.

A méltóságos Püspök úr oly nagyszerű eredménnyel tudta megszervezni a „Kálvineumot“ s most

legutóbb a „Katona otthont“, méltóztassék ezen a téren is tenni valamit.

A mi úrileányaink is alakíthatnának egy kört, hol először is a híres pedagógus Foerstert megismerve, tanulmányoznák tanait s elsősorban önmagukat nevelnék, hogy ne csak mulatsággal s öltözködéssel töltsék el életük legszebb idejét, hanem megismerve az igazi utat s észrevéve mások szenvedését, azok enyhítésére törekedjenek.

Mennyire szükség volna a munkás leányokat egyesületekbe összehozni, ingyenes erkölcsnemesítő felolvasásokkal elvonni a színház és mozitól, hogy újra a régi vallásos szellem élne a családi otthonban.

Méltóztassék a nők között mozgalmat indítani s hiszem sokan lesznek, kik hasonló gondolatokkal, örömmel gyűlnek össze, lesznek terjesztői a Krisztus ígéinek!

Még egyszer Méltóságod kegyes jóindulatába ajánlom ez eszmét, ki tudom nagy tekintélyével, tudásával legjobban tudja mi itt a teendő.

Bátorságomért bocsánatot kérek s maradok alázatos tisztelettel

Debreczen, 1918 május 10.

egy lelkes református hűve.“

Szabad vizsgálódás.

Emberről illet meg. Hozzá való jogunk tudatát lelkünkben az hozta világosságra, aki az embert mindennemű kötelékből megoldozta, minden rabságból megszabadította: *Jézus. (Gal. 5:1) „Megismeritek az igazságot és az igazság szabaddá tesz titeket.“ (Ján. 8:32.)* Épen ezért teljes birtokában csak keresztyén ember lehet; tudatosan csak az élhet vele.

Keresztyén ember a mélységekig élhet a szabad vizsgálódás jogával. *„A lélek mindeneket vizsgál, még az Isten mélységeit is.“ (1 Kor. 2:10)* De ugyancsak a keresztyén embernek bírnia kell annyi bölcseséggel, mely megláttatja vele, hogy vannak határai a szabad vizsgálódásnak, mikén túl menni az ő szellemi képessége nem bír; korlátok, miket az ő értelmi ereje áttörni nem tud. Maga a tapasztalati világ sem tárult még fel minden rejtelseivel, titkaival az emberi értelem előtt. A bennünket közvetlen környező érzéki világból is még mindig sok ismeretlen van előttünk. Nem is valószínű, hogy még csak a természeti világ legvégső határait is képes legyen valaha bevilágítani az emberi elme. Feneketlen mélységek, sötét ürességek előtt fogunk állani az idők végéig ebben a világban is. Azoknak megismeréséhez, kutatásához pedig, mik a határokon túl kezdődnek, a transcendens világ vizsgálásához azzal a parányi fényű méccsel, az emberi elmével hiába is fogunk. Épen ezért keresztyén emberben kell lenni annyi alázatosságnak, hogy bevallja: „ignoramus, et ignorabimus.“

A legfelségesebb, legmagasabb rendű titkok majd csak a korlátoktól megszabadult lélek előtt fognak feltárulni.

Ezen határig vizsgáldni embernek megtisztelő, sőt dicsőséges előjoga. Vizsgálni még az Isten mélységeit is. Tehát nem magát az Istent, az ő létezését. Hanem elfogadva Őt adott Valóságnak, vizsgálni az ő nagyságos tényeit, sorsunk intézésében, vizsgálni csudás világkormányzó bölcsességét, ebben hatalmát, amabban jóságát, kegyelmes voltát, hogy ezeket mindeniket a maga területén felkutatva, meglássuk hátuk mögött és bennök a megfoghatatlan Világkormányzót, akit ha elménk megérteni még mindig nem képes, a lélek öltse fel a hit szárnyait; azokon felszállhat Annak trónusáig, színe látására, akit a nagy vallásos szellemek egész közéről megtapasztaltak, róla bizonyosságot tettek; a legnagyobb vallásos szellem: Jézus pedig színről-színre látott, ismert és e világnak a maga teljességében kijelentett.

En komoly tudóshoz sokkal méltóbbnak tartom, ha az értelemre nézve megfoghatatlanok előtt, — mint Isten, az ő üdvterve, annak végrehajtása stb. — mint áttörhetetlen sziklafal, vagy szédítő mélység előtt megállva, a hithez fordul segítségért, mely őt egyenesen a magasba ragadja, minthogy kanyargós úton akarja, kínos erőlködéssel e nagy kérdéseket megoldani. En komoly tudósoknál nem tudom megérteni az ilyen bölcsekedést: „az Egység uralkodik a aetheren, a mérhető anyagon, a nyers és élő anyagon, a kiterjedésen, világon, Istenen (!). Az lényegében lelkes, érző, cselekvésképes, legmélyebb mélységeiben is észszerű. Isten nem a világon kívül, hanem a világ szívében van és belőlről mozgatja azt, mint erő, vagy energia.” (Haeckel.) Vagy példának okáért a pozitívizmus bölcseleljének, Comte Ágostonnak okoskodását, aki elismeri, hogy a társadalmakat a vallás hozta létre, az alakította ki. Aztán egy élő, öntudatos személyiséggel bíró legfőbb lénynek, Istennek elfogadása helyett megállapítja a pozitívista kultusz 3 legfőbb tárgyául a *Nagy Lényt*, vagy az *Emberiséget*; a *Nagy Fétist*; a *Földet*; a *Nagy Környezőt*, a *Tért*. Ez a 3 *személyiség* (!) a pozitívista szentháromság.

En azt hiszem, hogy a szabad vizsgálódás ilyen megtévelyedéseitől, ilyen eredményeitől még a becsületes józan ész is visszaborzad, nemhogy a hívő lélek.

*

És mi az álláspontjuk itt az egyházaknak? (Természetesen csak pozitív evangéliomi alapon álló keresztyén egyházakra gondolhatunk. Egyéb vallásos alakzatok egyházat nem képeznek.)

A szabadságot, mint fentebb mondtuk, az evangéliom proklamálta, az tette az emberiség közkincsévé. Meghozta e világnak az Istenfia, kiből mi isteniúságot és annak szabadságát nyertük. De az isteniúságnak szabadsága van az emberekkel, a világgal szemben és szabadsága a bűn kötelekeitől, an-

nak zsoldjától a haláltól. De Jézus nem adott és az isteniúság felséges előjoga nem ad szabadságot Istentől elszakadásra, mert ez a legzabolátlanabb szabadság lenne. Sőt ellenkezőleg, mennél nagyobb az Atya szeretete a gyermek iránt, annál mélyebb tiszteletre, hála, hódolatra van az lekötelezve az atya iránt. Tehát egy keresztyén ember vizsgálódási szabadsága, *önlelkében vallott örökös kár nélkül*, Isten megtagadásáig nem mehet.

Minden keresztyén egyház továbbá pozitívumot bír az evangéliomban. Ha valamely ker. egyház az evangéliomot nem fogadja el magára nézve egyedül szabályozó zsinórmértékül, elvesztette jogcímét a keresztyéni szép nevezetre. Az evangéliom pedig a keresztyén egyházak egyetlen fundamentumául, letagadhatatlanul a Jézus Krisztus istenvoltát, ezzel a a szentháromság egy Istentételét állítja oda. Ha valamely keresztyén egyház erről a fundamentomról lecsúszott, mélybe zuhan, hol darabokra törik szét. Ezt megakadályozandó, az egyházaknak egész erővel kell ragaszkodniok a Jézus Krisztus istenvoltában és a Szentháromságban vetett hithez; a legnagyobb erőfeszítéssel kell tagjaikat ebben a meggyőződésben nevelni és megtartani, ez egyszerűen létfenntartás kérdése. Következésképpen ha valamely evangéliomi egyház az ő alkalmazottai elé korlátul a szabadvizsgálódásban az evangéliom sarkalatos tételeinek tiszteletben tartását állítja, ez attól az egyháztól nem lelkiismereti kényszer, nem sötétség, hanem egyenesen önmaga iránt való köteleesség egészen addig, hogy nagy veszély esetén az engedetlen szolgát eltávolítsa — épen úgy, mint ahogy nekem jogom van azt, aki az én életemet elvenni akarja, harc képtelenné tenni.

Egyébiránt annak, akit a szabad vizsgálódásban illetőleg a gondolat nyilvánításban nem bír mérsékletre, mert lelkiismereti kényszert érez ebben is, az igazán bölcös apostoli intés: „minden szabad nekem, de nem minden használ”; (1 Kor. 6:12); „minden szabad nekem, de nem minden épít”; (1 Kor. 10:23) — az ilyen egyházi szolgának le kellene vonnia önmagára nézve a következményeket és ott hagyni önként azt az egyházat, mely az ő lelkiismeretét meg akarja kötni.

Nagy István.

Halottaink

Szöts Farkas, a budapesti református theologiai akadémia négy évtizeden át kiválóan munkás tanára, a theologia honoris causa doktora, m. kir. udvari tanácsos, életének 67. esztendejében jobblétre szenderült és kegyeletes részvét mellett folyó hó 15-én eltemettetett. Élete és működése a magyar protestáns egyház történelmében méltóképpen meglesz örökítve. Jellemének, egyéni kiválóságának,

igazi lelkipásztori és tanári hivatottságának, úgyszintén ritkaságszámba menő önzellen, lelkes, buzgó, eredménydús működésének kellő értékelése pedig az ő életrajzírójának lesz majd a szép és hálás feladata. Azonban már most, az ő elvesztésének fájdalmas érzésétől áthatva, bizonyosságot teszünk róla, mint az Úrnak ama hitben kitartó, harcban bátor, állhatatos, szeretetben munkás, lankadatlan szolgálójáról, aki a reá bízottakban igaz és hűséges volt szíve utolsó dobbanásáig. Bizonyára készen várta a jó, igaz és hű szolgák hervadhatatlan koszorúja. Áldás volt élete, áldott marad emlékezete. Méltán gyászoló, nemeslelkű nejét és példásan nevelt gyermekeit vigasztalja meg és vezérelje a mindenható, jóságos Isten. A kegyelet és hála virrasszon nyugvó porai felett, ama boldog viszontlátásig.

Különfélék

Olvasóinknak békességes és boldogságos pünkösti ünnepeket kívánunk.

A debreczeni m. kir. tudományegyetem ezidei rektora tisztelettel meghívja az egyetem tanárait, hallgatóit és a tudomány iránt érdeklődő közönséget az 1917—18. tanév bezárása alkalmából 1918. évi május hó 24-én délelőtt 10 órakor a református nagytemplomban tartandó hálaadó istentiszteletre. Istentiszteleti sorrend: 1. Fennálló ének: Te benned bízunk... XC. zsoltár 1. verse. 2. Boldog kinek nem kell szánni... 236. dicséret 3. verse. 3. A XXIII. zsoltár. Kárpáti S. Éneklí a debreczeni kollégiumi kántus. 4. Imádkozik dr. Lencz Géza egyetemi tanár, a református hittudományi kar tagja. 5. Lelkünk igaz békét... Flemming. Éneklí a debreczeni kollégiumi kántus. 6. Záró ének. Dicséret, dicsőség... 179. dicséret 10. verse.

Egyházkerületi bizottsági gyűlések. Az egyházkerületi tanügyi bizottság folyó hó 13-án délelőtt, az egyházkerületi pénzügyi bizottság aznap délután, több albizottság szintén ugyanazon napon délelőtt és délután tartotta részben az egyházkerületi közgyűlésre, részben az igazgató tanács elé kerülő ügyek előkészítő tárgyalásait.

A kollégiumi igazgató tanács dr. Baltazár Dezső püspök úr és gróf Degenfeld József főgondnok úr elnöklésével folyó hó 14-én tartotta meg ülését. Az ülés megnyitása alkalmából gróf Degenfeld József főgondnok úr kegyelettel emlékezett meg Várady Gyula elhunyt beregi gondnokról, kinek emlékét jegyzőkönyvileg örökítette meg az igazgató tanács. A megjelentek számbavétele és a tárgysorozat meg-

állapítása után az albizottságok kiegészítése következett, amikor is dr. Ferenczy Gyula, dr. Kun Béla és Kovács József a felsőoktatási albizottságba tagokul, a múzeumi bizottságba Karai Sándor elnökül, dr. Veress István előadóul, főgimnáziumi albizottságba dr. Varga Elemér tagul, a tanítóképző intézeti bizottságba Csóka Sámuel tagul vétettek fel, a gazdasági tanácsba pedig dr. Tüdös János helyére dr. Szücs Géza ajánltatott. A gazdasági albizottság előterjesztéseinek tárgyalásánál kellemesen hatott a Vass Mihály felsőszabolcsi esperes és neje, Márk Endre debreczeni polgármester és neje, Harsányi Sándor türkevei lelkész és neje alapítványáról szóló jelentés. A tárgyak kellő elkészítés után gyorsan pergetek egymásután; részletes értesítést róluk nem közlünk, mivel javaslatai csak a kerületi gyűlés után lesznek határozatokká. Azt azonban jelenthetjük már most is, hogy jövőre a konviktusi díjak emeltetni fognak, úgyszintén egyéb iskolai költségek is. A felsőoktatási albizottság előterjesztései kapcsán a kollégiumi és lelkészképzőintézeti igazgatók jelentései s az internátusi bizottság ügyei váltottak ki nagyobb érdeklődést. A gimnáziumi albizottsági előterjesztések a jövő évi előrelátó gondoskodás jegyében készültek. A tanítóképzőintézeti albizottság jelentéséből kiemelkedő az a javaslat, amely a tanítóképző 50 éves fennállásának méltó megjubilálására tesz kellő intézkedéseket. A könyvtári bizottság sok értékes eredményről számolt be, főleg azzal, hogy dr. Iványi Béla egyetemi ny. r. tanár szíveségből elkészítette a nagy szaktudást és sok fáradságot igénylő kéziratári rendezést. A múzeumi és egészségügyi bizottságok jelentéseinek elintézésével a gyűlés véget ért.

A Debreczeni Lelkészi Tár folyó évi április 4-iki száma a szokott gazdag és változatos tartalommal jelent meg. A Theologiai Értesítő folytatja dr. Lencz Géának a dogmatikai tudomány fejlődéséről szóló szakavatott, értékes ismertetését. A Beszédek és imák rovatában a következő szép beszédeket olvassuk: Mindenekelőtt dr. Baltazár püspökünk klasszikus felépítettségű, megrázó erejű és világos okfejtésű húsvéti tanubizonyoságtételét a feltámadás igazsága mellett. Bokor Sándor szép és megkapó bibliamagyarázatát, H. Kiss Géza, Konrad Z. építő hatású beszédeit, dr. Révész Imre theologiai akadémiai tanár szebbnél-szebb gondolatokban bővelkedő, értékes és mélyen járó beszédét D. Révész Kálmán esperes 25 éves kassai lelkészségének jubileuma alkalmából. És végül Szőke István eszméltető és építő beszédét. Az Értekezések c. harmadik rész ezúttal két dolgozatot közöl, egyik a D. Révész Kálmán: Egy hitvalló predikátor címen a DPIK. f. évi április 13-iki felolvasó ülésén tartott tudós és nagyfontosságú értekezése, a másik a dr. R. Kiss István egyetemi tanár által a reformáció 400 éves jubileuma alkalmából a debreczeni református kollégium és a DPIK. közös

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3078—1918. szám.

KÖRLEVÉL.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Egyházkerületi közgyűlésünk 39—1916. sz. alatt hozott határozatára utalással felkérem Nagytiszteletedet, méltóztassék a presbiterimokat utasítani, hogy egyházuk történetének folyó 1918. évi július hó 1-ig közvetlenül az egyházkerületi levéltárba leendő beküldéséről gondoskodjanak. Egyben kérem, hogy az egyházaktól bekérendő jelentések alapján méltóztassék a határidő lejártá után, de legkésőbb f. évi aug. 1-ig a püspöki hivatalhoz kimutatást felterjeszteni azokról az egyházakról, melyek az egyházkerületi közgyűlés hivatolt határozatának bármely okból eleget nem tettek vagy nem tehettek.

Atyafiságos szeretettel
Debreczen, 1918 május 7.

Kiss Ferenc,
püspök h.

2994—1918. szám.

KÖRLEVÉL.

Valamennyi lelkészi hivatalhoz.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak 36,973—1918. III. B. ü. o. szám alatt kelt rendeletére utalással mihez tartás végett közlöm a következőket:

Ingó műemlékeink védelméről hazánkban még törvényileg nem történt gondoskodás. Ennek hiányában úgy a magán-, mint köztulajdonban levő, főként pedig az egyházak féltve őrzött kincsei nem ritkán az üzleti kapzsiság mohó ostromának vannak kitéve. Régiségkereskedők és ügynökök a legkülönbébb címeken igyekeznek a műtárgyakat kiemelni kötött helyzetükből s messze külföldre kereskednek velük, elvonván azokat a hazai művelődés tárgyi emlékeinek sorából s ezzel jelentékeny károkat okoznak úgy a tulajdonosoknak, mint az egész nemzeti kulturának.

Legtöbb is hirdetések jelentek meg a lapokban, melyekben kiselejtezett templomi felszerelések vásárlásáról és eladásáról volt szó. A selejtezés és kicserélés örve alatt anyagi és erkölcsi értékek kerülnek üzleti forgalomba és igen sokszor az üzerek kezén a kegyeleti tárgyakból profán lakásdísz vagy használati tárgy lesz.

A kulturemlékek megmentése és megfelelő elhelyezése érdekében kötelességévé teszem minden lelkésznek, hogy bárminemű régi (50 évnél hosszabb idő óta használt) kultusz- vagy felszerelési tárgyat (templomi bútor, faragvány, ötvösmű, terítő szőnyeg st.) kiselejtezés, kicserélés, eladás vagy megsemmisítés előtt az illetékes esperesi hivatal útján az egyházkerületi elnökséghez bejelentsen oly célból, hogy annak elhelyezése és elővételi joga valamely közgyűtemény (Magyar Nemzeti Múzeum, Szépművészeti Múzeum, Iparművészeti Múzeum stb.) számára biztosíttassék.

Vallási és kulturális szempontból egyaránt fontos az, ha az eredeti helyről bármely oknál fogva elkerülő műtárgy megőrzés végett illetékes és kegyelet helyre jut, amely körülmény egyúttal elejét veszi minden felmerülhető visszaélésnek is.

Atyafiságos szeretettel
Debreczen, 1918 május hó 7.

Kiss Ferenc,
püspök h.

**Befejező kötet. ——— Megjelent a II. kötet
F. Varga Lajos:**

**„Imádságok bibliaolvasással egybekötött hétköznapi istentiszteletekre“
című imakönyv, 320 oldal.**

Ára fűzve 8 korona, kötve 12 korona.

Portóra 40 fillér kötetenként. Az első kötet is kapható. Ugyanolyan ár. 300 oldal. A két kötetet egyszerre is küldhetjük.

Megrendelhető:

**Hoffmann és Kronovitz könyvkiadóhivatalában
Debreczen, Ferencz József-út 49-ik szám alatt.**

Debreczen sz. kir. város Világítási Vállalata

Elvállalja légszesz- és villamos-berendezések elkészítését világítási, erőátviteli, fűtési és főzési célokra. A gáz- és villamos világítás jobb és olcsóbb a petróleumnál. Gázzal sütni és főzni sokkal jobb és félannyiba kerül, mint fával. ↔ Gázfűtésű kandallók és fűdőkályhák minden másnál tisztábbak, kényelmesebbek, biztonságosabbak. ↔ A villamos motor legcélszerűbb és legtakarékosabb hajtóerő a világon. ↔ Szép és olcsó lámpák, csillárok és hozzávaló felszerelések kaphatók. *

Elsőrendű pirszen (kokszt), kőszén.

Fekete kőszén-kátrány fatárgyak és épületek megvédésére. ↔ Első minőségű ammoniak sulphat (legbecsesebb nitrogén-légeny) tartalmú műtrágya. ↔ Kapható vagy megrendelhető a gyárban, vagy városi üzletünkben *

Degenfeld-tér és Rózsa-u. sarkán. (Városháza mögött).

Mindennemű felvilágosítással szívesen szolgál: az Igazgatóság.

↔ A légszesz- és villamos gyárat az érdeklődő közönség bármikor megtekintheti. *

↔ **Gyár és igazgatósági telefonszám 74. ↔ Városi üzlet telefonszám 90.** ↔

Most jelent meg:

IMÁDSÁGOK.

Bibliaolvasással egybekötött hétköznapi reggeli istentiszteletekre. — Írta:

F. VARGA LAJOS,
— nagyrabéi református lelkész. —

I-ső kötet. — Ára füzve 8 korona, kötve 12 korona.
A II-ik kötet már szintén megjelent, ára ugyan-
annyi (8—K). — Portóra 1 korona küldendő.

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában

DEBRECZEN.

A „HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelékében jelenleg 1700 fogyasztási szövetkezet működik, amelyek összforgalma 80.000,000 korona volt. ♦♦

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

Alföldi Takarékpénztár DEBRECZEN, Piac-utca 16. sz.

Alaptőke 2.400,000 korona; tartalékok 1.770,000 korona; betétállomány 28.000,000 korona. ♦♦♦♦♦♦♦♦

Érdekközösségben:

a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankkal.

Üzletágai: Takarékbetétek, Csekkszámok, Váltóleszámitolás, Törlesztéses és jelzalog kölcsönök, Értékpapírok vétele és eladása, Tőzsdei megbízások, hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árúkra. — **Saját árúraktár.** — Idegen pénznemek vétele és eladása. Safe deposit (magán letétpénztár). — Külföldi átutalások hadifoglyok részére. — **Szén-osztály.**

Affiliált intézet: Kabai Takarékpénztár r.-t. Nádudvari Takarékpénztár r.-t. és Hajdunánási Gazdasági Bank részvénytársaság. Nagykarolyi Kereskedelmi és Iparbank részvénytársaság. Gazdasági Bank részvénytársaság Hajduszoboszlón. :-: :-: